

5

D. D.
DISSERTATIO HISTORICA
DE
HOLMGARDIA,

Cujus
PARTEM SECUNDAM,
CONSENTIENTE AMPLISSIMO SENATU PHILOS.
IN REGIA ACADEMIA ABOËNSI,
PUBLICO EXAMINI SUBJICIUNT

**JOHANNES
BILMARK,**

FACULT. PHIL. ADJUNCTUS,

ET
JOHANNES MOLIN,

V. D. M.

WIBURGENSIS,

DIE IX. MAJI ANNI MDCCLIX;

L. H. Q. A. M. C.

ABOË, Impressit DIRECT. & TYPOGR. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL.

S:Æ R:Æ M:TIS

SUMMÆ FIDEI VIRO,
Illustrissimo & Excellentissimo
HEROI ac LIBERO BARONI,
**D^N. CAROLO
FREDERICO
SCHEFFER,**

REGIS Regniq̄ue Svio-Gothici SENATORI,
Regiæ Celsitudinis, *PRINCIPIS* Successoris,
nec non Reliquorum *PRINCIPUM* Hereditariorum
GUBERNATORI,

Regionum Ordinum EQUITI ac COMMENDATORI,

MÆCENATI SUMMO.

ORbis amor, Patriæ columen, nova gloria secli,
Grande togæ lumen, Castalidumque decus.
Incl̄yta facta CUI meruerunt culmen honoris,
Virtutum radiis pluribus unde nites.

Pectore

Pectore nam TEcum seu regia dogmata volvas,
Omnibus ingenio crederis esse prior.
Seu clavum tractes, vel mundi feria libres,
Arbitrio, dicunt, cuncta subesse TUO.
Ergo perennantis Patriæ Divina salutis
Pignora sunt fidei credita jure TUÆ.
Ad TE, CELSE HEROS, latebris excita vetustis
Gens obscura venit jam trepidante gradu;
Nam TUA personuit terras sic fama remotas,
Ut cupiat fieri Nomine clara TUO.
Excipe eam facilis, sit nunc licet horrida cultu,
Et miti recipi non satis apta manu.
Dona simul Musæ vultu dignare sereno,
Quæ pietas jussit debita ferre TIBI.
Sic mihi nascetur rerum felicior ordo,
Quasque fovet messes sic mea Musa dabit.
Tempore quot verno gemmas nunc parturit arbos,
Et tepido promit gramina terra sinu;
Tot, rogo, percipias jucundæ commoda vitæ,
Quæ jam pro Patria subtrahis ipse TIBI!

Illustrissimæ Excellentiæ TUÆ

devotissimus cliens,
JOHANNES BILMARK.

Viro Admodum Reverendo atque Praeclarissimo,

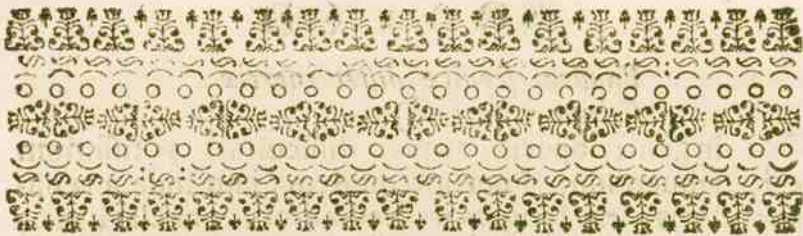
**D^N. MAG. A R O N I
L I M A T I O,**

Præposito & Pastori Ecclesiæ, quæ DEO in Padas-
joki & Cuhmois colligitur, meritissimo, gravissimo,
PARENTI OPTIMO.

Adest quidem jam dies multis pridem expetita votis,
qua innumera Tua, Parens optime, in me collata
beneficia publice declarandi oportuna mihi suppedita-
tur occasio; sed desunt verba, desuntque vires, quibus
devotum tester adfectum. Quo igitur me vertam? Aut
quid Tibi rependam pro optima educatione, inter for-
tuna bona primo loco ponenda? En dissertationem, quam,
proprio licet Marte non elaboratam, carissimo Tuo
nomini inscripsi, quamque in sinu Tuo cernuus jam
depono. Facilis, ut afoles, adspicias munusculum hoc
sola offerentis pietate aestimandum. Vale igitur, Pater
optime, cum matre carissima. Utrique autem vestrum,
prosperos successus, placidam senectam, & serum e
terris discessum ingenua & proluxa veneratione appre-
cor, roveoque

OPTIMI PARENTIS

Filius obedientissimus,
JOHANNES MOLIN.

I. N. 7.

Vemadmodum continuas rugas & pertinaces nimis meditationes non probant Musæ, hilares atque ingenuas Gratias suo nunquam excludentes consortio; ita optimam judicamus studiorum rationem, qua cum seriis amœna subinde conjunguntur, sine quo temperamento sensim perit naturalis animi vigor ad progressus in litteris faciendos utilis maxime ac necessarius. Licet igitur arduæ Mathematicæ & Physicæ scientiæ nobis in deliciis præcipue fuerint; in illas tamen non ita incubuimus, quin per latos latosq; Historiæ, fidelissimæ illius in vita recte instituenda magistræ (a), campos exspatiari pridem consueverimus. Impensi autem huic disciplinæ temporis aliquam reddituri rationem, opellæ nostræ de *HOLMGARDIA*, quam multis abhinc annis exorsi sumus, partem secundam in publicam nunc emittimus lucem, serius quidem, quam omnino par fuerat; quod tamen non socordiæ cui-

*Paulum sepultæ disset inertia
Celata virtus (b);*

sed ingenti operis hujus difficultati potissimum erit tribuendum. Fuerunt quidem, jam inde a renatis litteris, ne longius regrediamur, præclari Viri, qui in exponendis *Holmgardie* antiquitatibus egregiam admodum collocarunt operam; nihilo tamen minus, ne quid dissimulemus, res gestæ Holmgardorum & pleraque fata ipsorum patriæ, quondam maxime inclytæ, tam obscura adhuc sunt, ut cimérias tenebras facilius dissipet, quam plenam in ista caligine accendas lucem (c). Nec his nebulis tollendis Moschovitarum sufficiunt annales. Pauca enim notatu digna isti habent; cujus defectus haud ultima censetur caussa, quod, cum ceteri per Europam populi Eruditos ad elucubrandum patriæ suæ historiam propositis excitarunt honoribus, Moschovitarum contra nemo per longum satis temporis intervallum ausus fuerit memorabilia hujus imperii exponere atque feris tradere nepotibus (d). In summa proinde domesticorum monumentorum inopia præcipuas, quas subiit Holmgardia, mutationes ex vicinarum gentium historiis collegimus. Inprimis vero quicquid in Scandicis occurrat annalibus, ad illustrandam Holmgardiam pertinens, oculo minime fugitivo sæpe perlustravimus, singulaque momenta, quæ ceteris notabilia videbantur, sollicitè expendimus. Tanti scilicet est, inter asperos montes, horridas silvas & uliginosas paludes, destructas arces ac funditus deleta, augusta quondam, Regum pala-
ita,

tia, quorum ne quidem fatifcentes amplius superfunt ruinae, indagare, atque pristinum eorundem splendorem aliis ostendere. Tanti etiam est, egregia magnorum Principum facinora ex chartis situ ac tineis valde corrosis in apricum iterum producere atque immortalitati, quam meruerunt, commendare. Ex quibus omnibus patet, quod arduam adeo in nos susceperimus provinciam, ut in illa rite obeunda satis haberet cultissima quævis Musa, si partes suas foret tuitura, ne dicam exornatura. Merito itaque tenuis nostra veretur camæna, ne jejuna sua tractatio de dignitate nobilis hujus materiæ plurimum deroget. Profecto quisquis ingeniofas sententias, exquisitos elegantiarum Rhetoricarum colores vel profundas consiliorum causas, atque curiosas eventorum indagaciones lepide expositas unice venetur, hisce legendis parum voluptatis capiet; sed argutiarum tamen defectum compensabunt ex mutilatis fragmentis ambiguisque laciniis collecta factorum memorabilium sincera narratio atque auctorum fide dignissimorum adducta testimonia, quæ nobis totidem sunt pignora veritatum, quas adstruere & vindicare nitimur. Hæc de instituti ratione breviter erant præmittenda; Tu vero, Benevole Lector, de nostris studiis ex consveto Tuo in aliorum scripta animi adfectu candide judica.

(A) Il n'ya rien de si beau, ni de si utile, que l'histoire, lorsqu'elle est bien écrite. - - Elle supplée à ce qui manque à l'expérience de chacun, qui est toujours extrêmement bornée. vid. *CLERICI Parthasiana Tom. I. p. m. 131.*

(b) Vid. *HORATII Carminum Libr. IV. Od. IX. v. 29. & 30.*

(c) Hinc caput hoc Historicum inter maxime ardua & re-
retulerunt Viri de antiquitatibus regnorum optime meriti, *JOH.*
DLUGOSSUS de *NIEDZIELSKO* in *Historia Polonica Libr. 1. p. m.*
23. fatetur, quod Auctorum varietas de origine Ruthenorum
plus connubilet eandem, quam declaret. *Salomon NEUGE-*
BAUERUS a *Cadano* in *Historia Rerum Polonicarum p. m. 2.*
quando, inquit, Russi Sarmatiam habitare cœperint & unde
venerint, nomenque acceperint, nihil certi scitur. Denique
Cel. Henricus BRENNERUS in epistola sua ad *Rev. Doct. Ericum*
BENZELIUM, quæ annexa est *Ejusdem notis ad seriem Principum*
Iberia & Georgia post Moysen Armenum p. m. 106. ingenue fa-
tetur, se ignorare, quinam populi ante Slavos vastas Russiæ
regiones inhabitaverint. Hunc vero scrupulum partim in *dis-*
sertatione prima de Holmgardia §. §. 6. 7. 8. 9, quæ *An. 1750*
sub præsidio *Cel. Profess. ac Biblioth. ALGOTHI SCARIN*, quem
ceu Polyhistorum in Patria Phœnicem suspicimus, prodiit,
dudum sustulimus, partim etiam in præsentè opere plenius
tollemus. (d) Vid. *Nob. Phil. Joh. STRAHLENBERGI* *librum*
Das Nord und Ost-theil von Europa und Asia p. m. 196. Cui
addas *Illustriff. THUANUM* in *Historiarum libr. XXI. ad An.*
MDLIX.

§. XIII.

Celebritatis regni Holmgardici certius nullum
est argumentum, quam diversa nomina, qui-
bus a variis insignitum fuit gentibus. Quasdam
harum adpellationum, ut *GARDARICIÆ*, *OSTER-*
GARDIÆ (a), *AUSTURWEGIÆ* (b), *OSTWENDIÆ*,
HOLMGARDIÆ atque *ULMERUGIÆ* dudum evol-
vimus, quæ adhuc supersunt haud pauciores, jam
a nobis brevissime, quantum fieri potest, sunt ex-
cutien-

cutiendæ. Quemadmodum igitur omnes ferme populos, septentrionales orbis regiones incolentes, *SCYTHAS* vocarunt antiquissimi Græcorum ac Romanorum Scriptores; ita non est dubitandum, quin Holmgardi etiam hoc nomine olim fuerint comprehensi. Terra enim, quam inhabitaverunt Scythæ, qui in Europam migraverant, per octo menses vim frigoris pene intolerabilem perferebat (c); quæ cæli asperitas, nescio, an in aliam terram magis quadret, quam in Holmgardiam. Abundabat præterea hæc Scythia animalibus, quæ alibi, quam in borealibus Finlandiæ & Holmgardiæ provinciis ægre reperiuntur (d). Porro non solum mare Gardariciam alluens, *Scythicum* cognomen longo post tempore retinuit (e), & regiones Holmgardiæ intra *Scythiam* sitæ perhibentur (f); sed etiam Historici fide digni nostram sententiam egregie confirmant (g). Quare, cum *OVIDIUS* a *Tomo* septentrionem versus *Bosporum*, *Tanaim* & tandem *Scythicas Paludes* occurrere canit (h); a veri certe specie non abhorret, lacus Holmgardiæ, *Saimen*, scilicet, *Ladogam*, *Peïpum* & *Onegam*, ab ipso indigitari. Quid? quod, post ingentes rerum in Holmgardia conversiones, *Scythica* adpellatio apud populos maxime boreales nondum penitus obsoleverit. Simples enim *Ostia-ki*, Holmgardorum nepotes, referunt Majores suos *TSCHUT* dictos fuisse (i), quod cum nomine, de quo jam disquiritur, adprime convenit. Natales denique *Scythici* nominis haud opus est, ut in peregrinis lingvis quæramus: Gothicum enim illud est,

descendens a *SKYTT* sagittario, unde *SKJUTA* jaculari (*k*); quod toti genti imposuerunt alii, admirabilem ipsorum in jaculando artem cernentes, Sagittariosque ab ipsis *Scythis* dici audientes. Hinc a Fennis nostris, Livonis, aliisque, Sagittarius nuncupatur *SKYTTA*, *Kytta* seu *Kytt* (*l*).

(a) Sicut nomina Gothica ore Græco & Romano, ipsa fatentibus, minus commode exprimi potuerunt, ita *Ostergardia* varie fuit inflexa. *PTOLOMÆO* *Ottorocora*, *AGATHIÆ* *Utigora*, *PROCOPIO* *Uttergoria*, *ADAMO BREMENSIS* in libro de *situ Daniae* &c. p. m. 58. Edit. *Erpoldi LINDENBROGII* *Ostrogard RUIZZIÆ*, atque aliis Scriptoribus modo *Ottowera*, modo *Ottogora* dicitur. Alandi adhuc Finlandiam, ultterioresque ad orientalem plagam sitas regiones *Osterlandiam* sæpe adpellant.

(b) Hinc *Holmgardiæ* Rex *WISIWALDUS* *Austurwegs Kongr* h. e. *Austurwegiæ* Rex salutatur, vid. *ODDI MUNCHS* *Histor. om Olof Tryggvasson* Cap. XXIII. p. m. 112. Præterea vero *Austurwegiã* interdum *Mare Balticum*, interdum quævis Orientalis terra significabatur. Proinde in *Pislarotta Sagur* seu *Historia Martyrum* legimus: *their haufdu sied hans stiornu i Austurwegnum*, h. e. Viderunt (Magi scil. apud Evangelistam) stellam Ejus in oriente.

(c) *HERODOTI* *Melpomene* p. m. 145. Δυσχειμερῶν δὲ αὐτῆς ἢ καταλεχθεῖσι πᾶσι χάσθῃ ἔγω δὴ τοῖ ἐστὶ ἐνθά τὸς μὲν οὐδὲ τῶν μικρῶν ἀφῆρη.

(d) *HERODOTI* *Mel.* p. m. 162. Ἐν δὲ ταύτῃ ἐνδύουσ ἀλισκοῖται, καὶ κάστερες καὶ ἄλλα θηρία πῶρα γαίω πρὸς ὅσα, τῶν τὰ δέρματα πρὸς τὸς σπύρας πρὸς ἀλάτῃσι.

(e) Sinus quidam ab occidentali Oceano versus orientem porrigitur, qui ab incolis adpellatur *Balticus*, itemque *Mare Barbarum* seu *Pelagus Scythicum* vid. *ADAMUM* *Brem.* libr. cit. p. m. 57. Adde *Radevisium FRISIUM* in *Descriptione Poloniae*

nica libr. I. Cap. I. p. m. 261. Atque ERICUM Upsaliensem in Historia Suecana libr. I. p. m. 10. (f) Matthias a MIECHOVIA in Descriptione Moschovia p. m. 207. testatur Juhram & Cotelam (Ceteliam) esse in Scythia. (g) Vid. STURONIDIS Heimskringla Tom. I. p. m. I. (h) Tristium Libr. III. Eleg. IV. v. 49. & 50.

Bosporus & Tanais superant, Scythicaque Paludes,

Vixque fatis noti nomina pauca loci.

(i) Vid. Joh. Bernh. von MILLERN in libro: Das Leben und Gewonheiten Der Ostiaken Cap. III. §. 2. (k) Alii ut præcipuorum nominum sive Hebræam sive Græcam crepant originem, ita Scythas vel ab Hebr. שׂוּחַ discurrere, vagari, unde cum in Sacro Codice Israelita in deserto errantes dicuntur, Biblia Slavonica habent Schitatissa, quod significat Scytharum more vagari, vel etiam வாடி ில் ிடா ிரா ிசி adpellatos fuisse existimant. Hos autem Auctores suo abundare sensu permittimus. (l) Vid. Dissert. T. S. BATERI de Origine Scytharum insertam Act. Petropolitan. Tom. I. p. m. 391.

§. XIV.

Inter Scytharum progenies haud ultimo loco ponendi sunt SARMATÆ, Græcis ΣΑΤΡΟΜΑΤΑΙ dicti, qui genus paternum ad Scythas, maternum vero ad Amazonas referebant (a), quarum militaria studia Sarmatarum femine diu æmulabantur (b). Nomen Sarmatarum omnino Gothicum est, ortum ex SAR quod Dominum & MADUR virum denotat, proindeque Sarmadur vel Sarmata convenit cum Gotia. Herreman, Domino (c). Scilicet quantum ex vetustis colligere licet Scriptoribus, Juvenes illi, cum qui-

quibus confvescere solebant Amazones, ex genere *Regiorum Scytharum* (d) fuerunt, qui libertatem suam tanti fecerunt, ut audito solo servitutis nomine ira excanduerint (e). Vagi admodum erant *Sarmatae*, quamobrem in diversis illos offendimus terris. Solum ipsis natale in confiniis Europæ & Asiæ fuit (f); hinc porro digressi in Europæas regiones magis magisque penetrarunt, adeo ut sec. I. Moschorum fuerint vicini (g); post quod tempus per Orientalem Europæ partem Septentrionem versus sese extenderunt, in littoribus Sinus Venedici (h) atque Maris Baltici, quod propterea *Sarmaticum* est dictum (i), confedentes.

(a) Vid. HERODOTI *Melp. p. m. 162.* (b) Confr. HERODOTI *Melp. p. m. 163.* καὶ διάλη ἀπὸ τῆς γένεσσι τῆ παλαιῆ τῶν Σαρματῶν οἱ γυναικες, καὶ ἐπὶ θῆραν ἐπὶ ἰππῶν ἐκφοίτων ἀμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐς πόλεμον φοίτων STRABO in *Geographia Libr. III. Cap. II.* Ἀμάζονας Σαρματῶναιας prædicat. Et POM-
PONIUS MELA de *Situ Orbis Libr. III. Cap. IV.* de *Sarmatarum feminis* memoriæ hæc prodit: Arcus tendere, equitare, venari puellaria pensa sunt; ferire hostem adularum stipendium est. (c) *Sarmatarum* nomen deducunt nonnulli a Fennicis vocabulis *Suori Magno & Ma terra*; adeoque *Saurima & Sarmatia* significarent *Russiam magnam*, quæ tamen opinio minus est probabilis, cum *Sarmatae* ab initio haud ita magnam terram tenuerint. Incunabula vocis quærunt alii in Goth. *Saur* vel *Soer austro & Madur Viro*, adeo ut per *Sarmatas* indigentur populi Australes. Vid. STRAHLENBERG *L. c. p. m. 163.* (d) Vid. HERODOTI *Melp. p. m. 144.* ubi *Regii Scythæ* vocantur Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλείστοι, qui ceteros *Scythas* pro servis habebant. (e) HERODOT. C. CXXVIII. οἱ Σκυθῶν

Ἰάν Βασιλῆς ἀπέστειλε τῆς θαλασσοῦνης τὸ ὄνομα, ὁρῆς ἐπὶ τῆς
 Ἀθηναίων. (f) Vid. HERODOT. p. m. 162. (g) Vid. LUCANI
 Pharsal. Libr. III, v. 270.

Sævisque affinis *SARMATA MOSCHIS*.

(b) Hinc *PTOLOMÆUS* in Geograph. Libr. III. Cap. V,
 adserit *Sarmatiæ* gentes Venedas tenere omnem oram Sinus
 Venedici, quæ nunc habitatur a Boruffis, Curlandis, Sa-
 mogitiis & Livonis. Adde *Martini CROMERI Chronicon de*
Origine & Rebus gestis Polonorum Libr. 1. Cap. 9. & 13.

(i) Conf. *Pauli JOVII Novocomensis librum de Legatione*
Moschovitarum p. m. 122.

§. XV.

NATALES *SLAVICI* nominis a Goth. *SLAF* (*Servo*)
 multi quidem Auctores, licet minus commo-
 de, repetunt (a); vix enim uspiam inventa est na-
 tio, quæ tantam jactavit nobilitatem & fortitudi-
 nem, atque hæc (b). Propius igitur ad veritatem
 accedunt, qui nomen hoc derivant a *Slawá*, quod
 lingua horum populorum *gloriam* (c) significat;
 unde porro *Slawaki nobilem ac illustrem* denotat.
 Græcis *ΣΚΛΑΒΟΙ* & *ΣΚΛΑΒΙΝΙΟΙ* & Italis hodiernis
Schiavones audiunt (d). Scilicet postquam hi Scy-
 tharum nepotes plurimas regiones, quæ in occi-
 dentem & septentrionem latissime patent, victri-
 cibus signis peragraverant, ob multa eademque
 Heroica facinora *Slavos* i. e. rerum gestarum glo-
 ria illustres sese adpellari voluerunt (e); adeoque
 nomen hoc ab initio non fuit proprium, sed adpel-
 lativum. Confirmatur autem inde nostra senten-
 tia, partim quod nomen hoc apud Scriptores se-
 culo quinto priores non occurrat (f); partim etiam,

B

iam,

iam, quod prolixam Regibus suis exhibitori reverentiam, nominibus ipsorum vocabulum *Slavos* vel *Slavus* suffixerint, quo eminentiam ejus, minime vero statum quendam fervilem indicarunt. Quod denique sedes *Slavorum* attinet, pars illorum in Polonia & Germania substitit, alia autem longius progressa per Holmgardiam ad Mare Balticum & Sinum Venedicum sese extendit; a quo tempore Holmgardi *Slavorum* nomine in annalibus haud raro fuerunt insigniti (g).

(a) Vid. BJÖRNERI *Schediasma de Varegis* p. m. 138. & seqq. (b) Nullam gentem *Slavis* esse honestiorem fatebatur olim, qui res ipsorum gestas consignavit, HELMOLDUS in *Chronico Slavico*. (c) Confr. Pauli PIASEGII *Chronicon rerum Polonicarum* p. m. 55. Cui addatur Aegid. FLETCHER *the History of Russia* Cap. 13. (d) Vid. Rev. Doct. G. WALLINI *Parentalia in obitum J. G. SPARIVENFELDII* p. m. 24. (e) Vid. CROMERI *libr. cit. Cap. VII*. (f) PROCOPIUS primus omnium censetur, qui in *Historia Gothica*, nomen *Slavicum* adhibuit, ante quod ævum hi populi vulgo dicebantur *Venedi* & *Vinidi*. Quamobrem SCHURZFLEISCHIIUS in *Historia regni populiq; Burgundionum* p. m. 4. fatetur nomen *Slavorum* ante tempora Franco-Merovingorum nusquam legi. (g) Sigismundus liber Baro in HERBERSTEIN in *Commentario rerum Moschovitarum* p. m. 1. narrat, Ruthenos sponte fateri se *Slavos* esse. CROMERUS in *Hist. Libr. 1. Cap. 9. & 13*. luculenter ostendit, Venedos, Slavos & Sarmatas unam eandemque gentem olim constituisse: atque SCHURZFLEISCHIIUS in *dissertat. de Rebus Slavicis* p. m. 3. monet, quod Gregorius ABULPHARAGIUS *Slaviam* & *Sarmatiam* conjungat; unde porro concludit, illa *Alaniam, Russiam* & *Bulgariam* comprehendi. Nec denique nostræ sententiæ

ita adversatur *CONSTANTINUS PORPHYROGENITUS*, Imperator idem & Philosophus, ut nobis conciliari omnino nequeat. Ipsi quidem in libro de *Administrando imperio Cap. IX. p. m. 15.* dicuntur *Σκλάβοι οἱ πακλιῶται τῶν Ῥώσ;* sed nisi admodum fallimur, illi hic indignantur Slavi, qui Poloniam occupaverant.

§. XVI.

SI conjecturas omnes de origine nominum *MOSCHORUM* & *RUTHENORUM* adduceremus, loquacem prius delassaremus Fabium, quam exitum orationis inveniremus. Pauca igitur, eaque quæ nostro maxime convenient instituto, jam proferemus. Tempore Darii Hyftaspis *Moschi* seu *Moschovite* in Ponticis habitantibus terris, Regique Persarum annua penderunt tributa (a). Deinde ex Asia in Europam migrarunt, atque proximis post C. N. seculis in confiniis Hungariæ, Poloniæ & Holmgardiæ vagabundi ipsorum penates brevem obtinuerunt requiem (b). Tandem australes Holmgardiæ provincias occuparunt; quo nomen *Moschoviæ* huic imperio, licet serius (c), fuit impositum. *Ruthenos* porro primum offendimus ad Araxem fluvium, ab Arabibus *Rbos* dictum, unde Russici nominis natales quidam repetunt; quos tamen alii a *Rosseja*, quod gentem dispersam & vagam significat, potiori jure deducunt (d). Transmisso Araxe, cum *Rhossi* Tauricam sibi subjecissent, illa pariter *Rbos* vocari cœpit (e). Hinc denique egressi ad Sinum usque Venedicum per-

xerunt, atque Finnorum & Alanorum sedes inundarunt; quo factum est, ut *Roffphinnorum* (f) & *Rboxalanorum* seu *Rboxolanorum* mentio in annalibus passim habeatur (g).

(a) Vid. *HERODOTI Thal. p. m. 127.* Μόσχοισι ᾗ, καὶ Τιβαρηνοῖσι καὶ Μάκρωσι καὶ Μοσυνόικαισι καὶ Μάρδοισι Ἰεληκόσια πάλαντα περὶ ἤρηθ. (b) *Sidonius APOLLINARIS in Panegyrico Majoriani v. 478. & seqq.*

- - - - Nam quicquid languidus axis,
Cardine Sithonio sub Parrhase parturit urfa,
Hoc totum tua signa pavet. Basterna, Suëvus;
Pannonius, Neurus, Chunus, Geta, Dacus, Alanus;
Bellonothus, Rugus, Burgundio, Vefus, Alites,
Bisalta, Ostrogothus, Procrustes, Sarmata, **MOSCHUS.**
Post aquilas venere Tuas.

(c) Vid. *Paul. JOVII Libr. cit. p. m. 121.* (d) Confr. *HERBERSTEINII Libr. cit. p. m. 1.* (e) Videat, *IZETZES in Chiliadibus Historicis.* (f) Vid. *PTOLOMÆI Geograph. Libr. III. Cap. 9.* (g) Confr. *VOPISCUS in Aureliano Cap. 33.*

§. XVII.

GRÆCIÆ quoque nomine olim insignitam fuisse Holmgardiam, itinera a Majoribus nostris illuc suscepta satis ostendunt. Perhibent enim annales, quod classes e portu *Sliauwig* partim in Slavaniam, partim in Svethiam, partim in Semlandiam & usque in *Graciam* quondam fuerint emissæ (a). Si vero præternavigemus Semlandiam, cursum in orientem dirigentes, in Sinum pervenimus Venedicum, atque iter hoc maritimum continuantes sine ullo Palinuro in Holmgardiam delabimur;

bimur; quæ proinde inter ceteras adpellationes *Græcia* a nostris dicta fuit. Legimus porro in vetustis scriptis, quod Mare Rutzenum breve brachium in *Græciam* extendat (*b*). Cum igitur Mare Rutzenum sit Mare Balticum, brachium, quod exferit, erit Sinus Venedicus; adeoque *Græcia*, quam extrema hujus ora radit, erit Holmgardia. Quid? Quod Sveones in Gardariciam profecti, in *Græciam* sese contulisse non raro memorentur. Denique non tantum *Kiovia*, Holmgardiæ civitas, amplissimum *Græciæ* decus salutatur (*c*); verum etiam *Fulinum* habitari dicitur a Barbaris, Slavis & *Græcis* (*d*); quo nomine *Argivi* tanto minus indignantur, quod nullo idoneo constet argumento, hos unquam colonias in Pomeraniam misisse. *Græcia* autem adpellata fuit hæc terra, vel quod *Græcam* cives profiterentur religionem (*e*); vel forte nomen hoc nimis celeri *Gardariciæ* pronuntiationi originem debet. Hinc tamen minime consequitur, Scandinaviæ populos ante secul. XI, ut nonnulli existimant, ad *Dorica* non adpulisse littora. Ductu enim Regis *SVEGDERI* ad urbem *Asgard* & hinc in *Græciam* penetrarunt Gothi (*f*); atque postmodum ex mare *Ægeo* (*Girkahaf*) immensas secum opes in Septentrionem reportarunt (*g*). Ex annalibus porro constat, partim quod Holmgardi, qui nihil fere egregii prisco ævo sine socia Sveconum ope præstiterunt, circa finem seculi IX Constantinopolin sese contulerint (*h*), partim etiam, quod multi Sveonum, qui *WALDEMARO*,

Holmgardiæ Regi, in auxilium missi erant, expeditionem in Græciam circa medium secul. X susceperint, ubi ab Imperatore CPLitano per urbes dispersi fuerunt, ne nova molirentur (i). Paulo post *OLAUVS TRIGGONIDES*, postquam multa fortitudinis documenta in Holmgardia edidisset, in Græciam abiit, indeque circa A. 983 (k) reversus, a suis *OLAUVS GRÆCUS* (*Oli hin Gir/ke l*) nuncupatus fuit. Plura argumenta scientes præterimus.

(a) Vid. *ADAMI BREM. Libr. de situ Dan. p. m. 56.*
 (b) Vid. *Incerti Auctoris Chronicon Schlavonicum adnexum cit. Adami Br. Operi Cap. II.* (c) Vid. infra §. XXVII. (d) Vid. *ADAMI Br. Histor. Eccl. Libr. II. p. m. 19.*, „Julionum est maxima urbs omnium, quas Europa claudit, civitatum, quam incolunt Slavi cum aliis gentibus *Gracis & Barbaris.* „
 (e) Vid. *SCHURZFLEISCHII Dissert. de Stephano RAZIN Sc. p. m. 4.* (f) Confr. *Job. PERINGSKJÖLDII Årtural p. m. 9.*
 (g) Vid. *HERRAUDI & BOSÆ Hist. p. m. 33*, qui ambo illustres viri circa initium sec. VIII vixerunt. *OSTENUS* etiam, hujusque filius *HALFDANUS*, Norwagiæ Principes, eodem seculo piraticam late exercuerunt tam in occidentali Asiæ parte & *Gracia*, quam per *Blalandiam & Morlandiam.* Vid. *HALFDANI Ofenidis Hist. Cap. II. p. m. 3.* (h) Vid. *CONST. PORPHTR. Libr. cit. p. m. 15.* (i) Confr. *Æt. Petropolit. Tom. IV. p. m. 304 & 305.* Immo *Job. CINNAMUS* ipse Græcus & Græcarum Litterarum peritissimus in *Histor. Libr. I.* disertè adfirmat, *Varinges* Gothicos diu ante seculum XI in Græcia apud Imperatores CPLitanos stipendia meruisse.
 (k) Vid. *citat. ODDI MUNCKS Histor. p. m. 42.* collat. cum *ØERNHJELMI Histor. Eccl. p. m. 597.* (l) Confr. *STURLONIDIS Tom. I. p. m. 237.*

§. XVIII.

DROMITÆ porro, Græcis ΔΡΟΜΙΤΑΙ, nonnunquam dicti fuerunt Holmgardiæ cives (a); cujus adpellationis origo arcessenda videtur non tam à πρὸ τῆς δεξιᾶς cursu, quam potius a vocabulis Goth. *Dromund* & *Dromen*, quibus olim indigabantur remiges, naves celerrime impellentes (b). Præterea SPORI quoque subinde vocati fuerunt *Gardariciani* (c); quod nomen quoad significationem adprime convenit cum Slavonico *Rhossi*, utrumque scil. gentem *dispersam* denotat (d). Sicut enim *Spori* primum dicti fuerunt, qui in dispersis Maris Carpathii insulis habitabant (e); ita idem nomen ad populum, raras *Archipelagi Saimitici* insulas tenentem, haud incommode sequenti tempore fuit translatum (f).

(a) Videatur *Simeon LOGOTHETA* in *Annalibus Imperatoris Constantini Porphyrogeniti Cap. XLVI.* οἱ Ρῶς οἱ καὶ Δρομίται λεγόμενοι, οἱ ἐκ γένους τῆς Φράγγων ὄντες, h. e. Russi, qui etiam *Dromita* dicuntur, ex genere Francorum. Aliam vero gentem, quam *Holmgardos*, per *Dromitas* hoc loco indigitari existimat *Christian. SCHOETIGENIUS* in *Dissert. de Russorum Synonymiis* p. m. 6, hoc nixus fundamento, quod Rutheni ad Francos referri nequeant. Sed in memoria sibi non revocasse videtur, Vir alioquin acutissimus, quod late adeo patuerit olim Francorum nomen, ut quisque ab Europa veniens a Græcis quondam, sicut hodie a Turcis, ceterisque Asiaticis gentibus *Effrengei* seu *Francus* diceretur, vid. *BAYER* in *Actis Petropol. Tom. IV. p. m. 294.* (b) Vid. *J. PERINGSKJÖLDII* *Notas ad vitam Theodorici* p. m. 163. Erant autem *Dromones*, Goth. *Dromar*, naves subduciore, tabulatis

tabulatis undique ad propugnaculi speciem communitæ, vid. *Joh. MAGNI Histor. Sueo-Goth. Libr. IX. p. m. 376.* (c) Vid. *SARNICII Annal. Polon. Libr. IV. p. m. 1017.* Hic iterum hæsitantem invenimus *Cl. SCHOETIGENIUM in Dissert. cit. p. 6,* qui nixus auctoritate *PROCOPII in Libr. de Bello Gothico p. m. 498,* *Spororum* nomine non Holmgardos, sed gentem Slavonicam indigitari putat. Verum cum Holmgardi celebri Slavorum titulo quoque fuerint insigniti, ceu modo ostendimus, *Spororum* adpellatio tam levi argumento ipsis derogari nequit. (d) Confr. *STRAHLENBERGII Libr. cit. p. m. 169.* (e) Vid. *STRABONIS Geograph. Libr. II. p. m. 186.* (f) Obiter monemus, quod minus probabilis sit sententia *PROCOPII,* qui *Libr. II. Cap. II. §. 3.* *Sporos* ita dictos existimat, quod in difficilis admodum casis ignobilem degerent vitam. Raræ enim & incertæ omnium fere gentium Septentrionalium olim fuerunt habitationes.

§. XIX.

IN genuino etymo veroque *RISALANDIÆ* situ tradendo haud mediocrem reperimus Auctorum inconstantiam. Plerique tamen in eo conveniunt, quod nominis natales sint repetendi a *RISAR Gigantibus* (a), adeo ut *Risalandia* vera *Gigantum patria* fuerit. Hæc autem opinio difficultatibus nec levibus nec paucis nostro iudicio premitur (b). Commodius itaque deducitur hoc nomen a *HRYSI* vel *RYSI,* quod veteri lingua Gothica *silvam* significabat (c); adeoque *Rysilandia* vel *Risalandia* erit regio vastis densisque abundans silvis: qua quidem notione, nescio, an ulla propius veteris Holmgardiæ faciem exprimat. Situm denique *Risalandiæ* luculen-

luculenter ostendunt annales nostri, exhibentes illam ab oriente versus Mare Balticum exporrectam, (d) atque Gardariciæ vicinam, ab hoc tamen regno, ut partem a toto, distinctam (e).

(a) Vid. *MESSENI Scandiae Illustrate Tom. XII. p. m. 18*; *Geol. BJÖRNERI Sched. de Varegis p. m. 114, 123. &c.* aliosque. (b) Gigantes olim in septentrione habitasse, multaque hic nefaria perpetrasse facinora, haud pauci contendunt Scriptores. Si autem ab illis terram, quam incoluerunt, quæras, tantum animadvertes dissensum, ut ægre invenias locum, quo fessum figas pedem. Non equidem negamus, fuisse cum alibi, tum etiam in Scandinavia homines proceræ admodum staturæ atque ingentia Virorum roborâ; integram vero ipsorum nationem nusquam reperimus, nisi in tenebricosis forte planetæ Jovis regionibus, *Vid. Christian. WOLFII Astronom. p. m. 438.* Parum etiam nos turbat nomen *Jettabeim*. Si quid enim adæquamur, vocabula *Jettabeim, Jetteheim, Geteheim, Göttheheim, & Gotbunheim* litteris aliquantum diversa, sono non magis a se invicem differunt, quam ut hæc diversitas a genio loquendi populorum, varias Svethiæ provincias incolentium, oriri potuerit omnis. (c) *Vid. Herwara Histor. Cap. XVII. p. m. 162.* (d) *Confr. SAMSONAR - FAGRAS Histor. Cap. XIII. p. m. 20. Godmundr hiet Konger, han atti ad ræda fyrer Außer aj Glæfsvollum, that er außer lega fyrer Risalandi. Risaland ligger til Außer oc Nordur of Außerweiginum, h. e. Rex Gudmundus in oriente Glæfsvollæ gubernacula administravit. Est hæc vallis orientem versus, sed ante Risalandiæ terram locum fortita. Risalandia autem, tam orientalis quam septentrionalis, Mari Baltico alluitur.* (e) *Has terras distingvunt Origines Island. Landnema: Thorgil hiet Son theira, han atti Elinu Dotter Burislafs Konungæ or Gardur Außer oc Ingiabiargar Syfir*

ſcilicet Dagſtigi Riſa Kongz i. e. Thorgillus, filius eorum, uxorem habuit Elinu filiam Regis Burillaſi Gardaricienſis atque Ingiabiargæ, quæ Riſalandiæ Regis Dagſtigi ſoror erat,

§. XX.

HUNNOS in tuguriolis & plauſtris ſub pellibus ac dio ævum tranſigentes deprehendimus. A Gothico *Hund cane* nuncupatos fuiſſe *Hunnos*, eo- que nomine vel formam corporis caninæ haud diſſimilem, vel ſaltem veſtitum harum gentium indi- gitatum fuiſſe, multi contendunt Hiſtorici (a). Hæc autem opinio, tacito licet plurium ſeculorum con- ſenſu firmata, jocofa magis, quam vera nobis vi- detur. *Hunnos* igitur a vocabulo Fennico, olim magis quam hodie familiari, *Hunnu equo ſeu equu- lo* (b) primum adpellatos, eoque vitam degendi rationem horum populorum fuiſſe ſignificatam, modeſte contendimus. Profecto ſicut Græci quon- dam nonnullas gentes ab *Equus* vocarunt *ἰννοβα- τας* (c), alias autem *ἰννοροῦτας*, qui ſcilicet pro- be callerent artem equitandi nec non ſagittas ex equis in hoſtes jaculandi (d); ita Holmgardos quo- que ab equis, parvis quidem, ſed admodum pern- icibus (e), nomen *Hunnorum* fuiſſe ſortitos, perquam eſt verofimile. A Græcis Scriptoribus *χοῖνοι* (f), atque Latinis *CHUNI* (g) adpellantur. Hæc de o- rigine nominis dicta ſufficiant. Patriam porro *Hunnorum* in Holmgardicis oris quærendam eſſe, ex difficillimo *STURLOGI* itinere in *Hunalandiam* fuſcepto evidenter colligi poteſt. Fortiſſimus enim
hic

hic Heros ex Norwegia, natali solo, novem solvens boream versus contendit, atque *Halogalandiam*, *Finmarckiam* & *Wattensnäs* prætervectus, in sinum *Ollsøvik* (b) pervenit. Hinc rursus secundis digressus ventis, cursum direxit, quo constituerat, atque ad terram adpulit, densis undique septam filvis, quam *Sturlogi* comes & amicus *FRADMARUS* ex fratris sui *KOLI* narratione *Humalandiam* esse agnovit (i). Eandem porro terram haud procul a *Bjarmia*, ad ostia fluminis *Dvinæ* (*Wine*) sita, remotam fuisse, ex reditu *Sturlogi* satis intelligitur (k). Rebus ita constitutis, dissensum Auctorum (l), qui in aliis aliisque *Svethiæ* provinciis antiquissimas *Hunnotum* sedes collocant, tanto minus reformidamus, quod nostram sententiam non solum situs regionis, sicut ostendimus, verum etiam *Historici* numero multi, auctoritate graves abunde confirmant (m). Sequenti tandem tempore *Hunnotum* gens ex *Holmgardia* emigravit, atque sedes suas juxta *Pontum Euxinum* constituit, indeque per *Pannoniam*, *Italiam*, aliasque tam *Europæ*, quam *Asiæ* terras se diffudit (n).

(a) Homines canino capite præditos seu ΚΥΝΟΚΕΦΑΛΟΥΣ dari, populari fama crediderunt *HERODOTUS* in *Melpom.* p. m. 179, *CTESIUS* in *Histor. Indica* p. m. 15, *ADAMUS BREM.* in *libr. de Situ Dania* p. m. 59, *Paulus VARNEFRIDUS* in *Historia Longobardorum* p. m. 751, ut alios sicco prætereamus pede. (b) Vid. *Rev. Ep. JUSLENII Lexicon Fennicum.* (c) Confr. *HERODOTI Terpsichore* p. m. 198. (d) Vid. *HERODOTI Calliope* p. m. 336. Hos Ἰαπωνοβόλας egregie describit *OVIDIUS* in *Tristium libr. V, Eleg. VII. v.*

SARMATICÆ major *GETICÆ*que frequentia gentis
 Per medias in *EQUIS* itque reditque vias.
 In quibus est nemo, qui non Coryton & arcum
 Telaque vipereo lurida felle gerat.

(e) Vid. *HERBERSTEINI* libr. cit. p. m. 41. & *HEIDENSTEINI* libr. de Bello Moschovitico &c. p. m. 409. (f) Μεταξύ δὲ Βαζαζώνων καὶ Ροζολάνων οἱ ΧΟΪΝΟΙ, *PTOLOMÆUS* in *Geogr. Libr. III. Cap. V.* (g) *CLAUDIANTUS* in *Eutropium Libr. II. v. 338.*
 - - - - - Si *CHUNIS* feriat, si Sarmata portas.

Et in *Stilichonem Libr. I. v. 110, III,*

Nec vaga *Chunorum* feritas, non falce *Gelonus*;
 Non arcu pepulere *Getæ*, non *Sarmata* conto.

(b) Sinum *Ollsawik* Mare album fuisse, ab adjacente nobilissimo emporio *Holmgård* primum *Holmsjöwik*, deinde *Hollsjöwik* & denique *Ollsawik* vocatum nervose ostendit *Petr. SALANUS* in *Notis ad Eigilli & Asmandi Histor. p. m. 89.* (i) Vid. *STURLOGI Starffamas Historiam editam a Gudmundo Olavi filio Cap. XVI. p. m. 38. & Cap. XVII. p. m. 44.* (k) Vid. cit. *Sturlogi Histor. Cap. XVIII. p. m. 49.* (l) Magno inprimis argumentorum adparatu *Hunalandiam* in occidentalibus Sinus Bothnici littoribus sitam fuisse pro eo, quo in natale solum flagrabat amore, ostendere nititur *Nob. BJÖRNERUS* partim in *Dissert. de Suedia Boreali Cap. V. p. m. 19. & 20,* partim etiam in *Descriptione Gothunheimia p. m. 89. & seqq.* (m) *HELMOLDUS* in initio *Chronici Slavici*, *Russia*, inquit, etiam *Chunigard* dicitur, eo quod ibi sedes *Hunorum* prima fuerit. *AMMIANUS MARCELLINUS* in *Histor.* *Hunos* glacialis maris accolae facit. *HORNIIUS* in libro de *Origine gentis Americana Libr. III. Cap. 4.* *Hunos* cum *Lapponibus*, *Svecis*, *Russisque* eosdem constituit. *MATTHIAS & MIECHOVIA* in *Descriptione Moschovia p. m. 209.* tradit *Hunos* *Carelorum* vicinos fuisse; & denique ex *EIGILLI & ASMUNDI Histor. p. m. 1,* constat *Hunalandiam* attigisse *Risalandiam*,

diam. (n) Confr. *Alexandri GWAGNINI Veronensis Descriptionem omnium regionum Moschovia Monarcha subjectarum p. m. 167.* Cui addantur *THIDERIKS af BÆRN Historia*, alii- que passim Auctores.

§. XXI.

Nomini Holmgardorum nuperrime evoluto perquam affinis est illa adpellatio, qua *RIDGOTH* seu *Gotbi Equestres* vocabantur. Gens hæc admodum celebris olim fuit; proindeque in Scriptis Historicorum sedes non raro mutare coacta; Danis *RidGothos* in *Futiam* transferentibus (a); Svecorum autem aliis *Smalandiæ* ipsos adferentibus (b), aliis vero in *Norrlandiæ* veram ipsorum patriam collocantibus (c). Cum vero prolixum nimis foret, argumenta, quibus hæc nituntur opiniones, singula examinare, illa solum adferemus, quæ ad nostram sententiam vindicandam imprimis faciant. Igitur cum *RidGothiæ* contermina in nostris annalibus describatur *Vinlandia* (d), atque per hanc ex suffragiis Auctorum (e) nostra intelligatur *Finlandia*; extra omnem dubitationis aleam est positum, *RidGothiam* veteris *Holmgardiæ* partem constituisse (f). Quid? Quod Rex *Svethiæ DAGUS SAPIENS*, injuriam sibi a *RidGothis* illatam ulturus, in ipsorum terram exercitum trajecerit; civibus autem subjugatis telo in *RidGothia* subdole fuerit interfectus. Hoc vero in *Austurwegia* seu *Holmgardia* contigisse, auctor est *THÏDOLPHUS* (g).

(a) Vid. *Thomæ BARTHOLINI Antiquitates Danic. Libr. II, Cap. 7. p. m. 394.* Locum vero ex *OLAVI TRYGGO-*

NIDIS Historia, quem tam ipse, quam Scriptorum Danicorum alii adducunt, non satis integrum & sincerum esse ostendit *Cel. VERELIUS in Notis ad Herwaræ Hist. p. m. 121.* (b) Confr. *Laudat. VERELIUM in Notis ad Cap. X. Herwar. Hist.* ubi *RidGotbiam* a Goth. *Rid* & *Ryd* casa seu tuguriolo dictam; adeoque *RidGotbie* nomen *Smalandia* præ ceteris regni provinciis convenire autumat. (c) Vid. *Nob. BJÖRNERI Dissert. de Suedia Boreali Cap. VI.* atque *Ejusdem Schediasma de Gothunbeimia p. m. 53. seqq.* (d) Vid. *PERINGSKJÖLDII Additamenta ad Sturionidæ Heimskringla p. m. 451*, ubi hæc leguntur: *Sigurthur Orm i Auga hafdi Jutland ok alla eyar Skaney ok Halland. Hwiterkerur hafdi Reidgothaland ok thar meth Vinland meth theim landum er thar liggia til.* hoc est; Sigurdus oculo serpentino Jutlandiam nec non omnes insulas Scaniam & Hallandiam obtinuit. Hwiterkerus autem accepit RidGotthiam una cum Vinlandia, ceterisque adjacentibus terris. (e) Vide præter multos alios *Anonymi Chronicon Finlandie in Nob. NETIELBLADII Schwedische Bibliothek. P. I. p. m. 101.* (f) Vid. *SALANI Not. ad EIGILLI Hist. p. m. 144.* (g) Confr. *STUR-LONIDIS libr. cit. Tom. 1. p. 22.*

§. XXII.

DE *SERKLANDIA* antea egimus, illamque duplicem esse simul monuimus (a). De *Europæa* quasdam stricturas, ex propositi nostri tenore nunc addemus. Descendere videtur nomen hoc a *Serk*, quod non solum *tunicam intimam*, sed etiam *loricam* denotat. Commodius tamen, nostro quidem judicio, deducitur hoc vocabulum a Fenn. *Serku*, quod *Consobrinum* significat; quo titulo cum sese frequenter compellarent *Serklandi*, vicini ipsorum
hinc

hinc occasionem sunt nacti terram *Serklandiam* cognominandi. Situm porro terræ hujus egregie pandunt annales nostri, indicantes *EIGILLUM* & *HERRAUDUM* primum trajecisse Mare Balticum & deinde post brevem navigationem in *Serklandiam* pervenisse (b). Constat igitur, *Serklandiam* fuisse occidentalem *Holmgardiæ* provinciam (c), quo nomine postmodum Africa a Scandinavis, licet alio sensu, fuit insignita (d).

(a) Vid. *Dijert. nostram primam de Holmgardia* p. 9. & 10. (b) Vid. *EIGILLI & Asmundi Hist.* p. m. 75. (c) Confr. Nob. *RHENHJELMI Notas ad Thorstani Wikenssonii Hist.* p. m. 12. & *P. SALANI Not. cit.* p. m. 154. (d) Vid. *STURLONIDIS Tom. II.* p. m. 60, 68, 236.

§. XXIII.

Benignam ab æquo Censore veniam nos facile impetraturos speramus, quod disquisitionibus his Etymologicis ac Geographicis ipsum nimio plus detinuerimus; illis certe superfedere nec potuimus nec debuimus. Ex his autem explicatis, duplicem imprimis laboris fructum nunc colligimus, partim quod regiones, quæ positionem in globo nostro toties fere, ac errantes in cœlo planetæ, mutare sunt coactæ, fixis suis jam subjiciantur stellis, partim quoque hinc discimus, unde antiquissimi *Holmgardiæ* cives venerint. Profecto, cum Synonyma *Holmgardiæ* a nobis hætenus recensita, pleraque Gothicam prodant originem, firmiter admodum concludimus, incolas hujus regni ex *Svethia*, vagina illa gentium, ortos fuisse. Scilicet primorum Scandi-

Scandinaviæ civium, ex Asia per lacus & flumina Moschoviæ ad septentrionales Europæ partes sese conferentium, pauci omnino prius substiterunt, quam in Scandiam pervenissent (a). Hic autem brevi temporis intervallo & numero & potentia valde aucti, ac præterea ultimæ OTHINI II. voluntati & præcepto de bello Romanis semper inferendo satisfacturi, ad orientales has oras, quamprimum fieri potuit, colonias miserunt, ex quibus prima quasi stamina gentis Holmgardicæ, quæ postmodum floruit, deducere convenit. Non tamen propterea existimamus, vel omnes Holmgardiæ incolas ex sola Scandia, vel, qui ex illa venerint, eodem tempore singulos huc accessisse. Credere enim par est, & Holmgardicam nationem ex diversis admodum gentibus coaluisse, & colonias Gothicas, quæ boreales imprimis imperii hujus terras occuparunt, variis temporibus e natali solo exiisse. Denique, ne quis suspicetur, nos hæc adstruendo nugas vendere, aut conjecturas omni auctoritate destitutas aliis obtrudere, paucis ostendemus, Scriptores subacti judicii ac probatæ integritatis ad nostras accedere partes, quorum adfurgere testimoniis quemvis decet ingenuam. Hos inter eminent JORNANDES (b), LIHTPRANDIUS (c), Herwara Historia (d) HERBERSTEINIUS (e), Paulus ODERBORNIUS (f), DON MAURO ORBINI (g), Jacobus REUTENFELS (h), Olavus RUDBECKIUS (i), STRAHLENBERG (k) SCARIN (l) BJOERNER (m) aliique (n); quos omnes producere prolixum magis, quam utile foret opus.

(a) Vid.

(a) Vid. *Joh. MAGNI Hist. p. m. 28*; Cui addatur *Cel. BJÖRNERI Introductio in Antiquitates Hyperboreo-Gothicas p. m. 35*, & alibi. (b) *In Libro de Rebus Geticis Cap. 1. & IV*, cui consentit *SHERINGAM de Origine Anglorum p. m. 148. & 155.* (c) *Libr. V. Cap. 6*, in quo Russos *Noramannis* seu *Svecis* adnumerat. (d) *Cap. XVIII. p. m. 167*, ubi perhibet auctor hujus Historiæ, Hunnos ad *Tanaim* ea tempestate habitantes, a Gothis Septentrionalibus seu *Holmgardis*, Gothorum nostrorum nepotibus, haud ita magno terrarum intervallo abfuisse. (e) *Libr. cit. p. m. 2*, ubi Rutheni ipsi proficentur, se antiquissimis retro temporibus *Waregorum* imperio paruisse. (f) *In vita Joh. Basilidis p. m. 244.* (g) *Il Regno degli Slavi p. m. 7.* La prima partenza degli *Slavi* d' ella Scandinavia fu, comme scrive *Alberto Kranzio al 2. Cap. della Svezhia*, sotto *Otoniele* Giudice degli Hebrei innanzi i tempi de Re: Percioche costui era immediatamente succeduto a *Giosue* Successore di *Moise*, l' anno del Mondo 3790, & prima della venuta di Christo 1460 anni, nel qual tempo uscirono della Scandinavia i Gothi & sotto loro ancora gli *SLAVI*. Haud indigna sunt vagina hac gentium Illustris Viri verba, an vero singulae circumstantiæ Chronologicae rite sese habeant, dispiciant alii. Nos hinc clare discimus, veteres in illa fuisse opinione, quod *Holmgardi* natales suos ex *Svezhia* repetierint. (h) *In libro de Rebus Moschoviticis Cap. II. Libr. 1.* (i) *In Atlantica Tom. 1. p. m. 439. &c. Tom. III. p. m. 184, 187, 640.* ubi multis ostendit, Principes *Svezthiæ Holmgardorum* imperio diu praefuisse. Vim argumenti ex origine Principum *Holmgardicorum* desumpti ad nostram stabiliendam opinionem paucis accipe: Principes ex *Svezthia* orti, soli nunquam, sed numerosis stipati cohortibus ad has oras sunt profecti. Hæ autem legiones Ducem suum non deferuerunt, sed in eadem, qua ipse, regione penates

penates suos constituerunt, ibique genus suum propagarunt.
 (k) *In Libr. cit. p. m. 24.* ubi inter antiquissimos Russiæ incolæ recenset Scythas, Sarmatas, *Waregos* &c. (l) *In egregia dissert. de Varegorum Originibus p. 8. 20. alibique.*
 (m) *In Introd. nuper cit. p. m. 151* ex *LUCIANO*, sec. II Scriptore, ostendit linguam, haud ambiguum gentis indicem, per Orientales has Europæ oras quondam fuisse Gothicam. Adde *Ejusdem Schediasma de Varegis passim.* (n) *Confr. Das veranderte Rusland p. m. 340.*

§. XXIV.

Quemadmodum præcipua virtus in armis olim ponebatur; ita honestius nihil aut laudabilius Martia illa existimabant secula, quam bello alios fortiter aggredi, ipsorum subito populari terras, atque veteres expellere incolas. Hinc ingentes illæ & plane horrendæ florentissimorum imperiorum mutationes ac everfiones, quarum mentionem sæpius faciunt vetusti annales, in quibus ne nomina quidem regnorum & provinciarum integra semper atque immutata manserunt. Haud opus est, ut tristitia hujus rei exempla e longinquo petamus. Fidem nobis facit vel sola Holmgardia, quæ ut impetus variarum gentium reprimere ac eludere non potuit, ita nec limites ejusdem stabiles admodum fuerunt, sed nova vel incrementa vel decrementa quotannis fere subierunt. Non nostro solum ævo, verum præcis etiam seculis tantæ interdum fuit amplitudinis, ut Estoniam, Caréliam, magnam Finlandiæ & Lithuanix partem, Mœliam, Chersonesum Tauricam, atque alias continue-

tinuerit provincias (a); quandoque autem multis
 ademptis intra brevem adeo coarctata fuit gyrum,
 ut regiones tantum *Mari* albo adjacentes suo am-
 bitu comprehendisse videatur (b). Ut itaque om-
 nnis, quæ ex diversitate temporum oriri possit,
 ambiguitas tollatur, statim monemus, quod in li-
 mitibus Holmgardiæ jam jam definiendis, imperi-
 um *Rureci* & hujus proximæ posteritatis respicia-
 mus. Holmgardiæ igitur regnum a Fano S. Arch-
 angeli trans lacus *Saimen* (c), *Ladogam* (d), *O-
 negam*, *Peipum* atque *Ilmerum* sese extendisse, ac
 proinde partem illam *Ostrobotniæ*, quæ *Cajania* (e)
 hodie nuncupatur, tum *Savolaxiam*, *Careliam*, *Kex-
 bolmiam*, *Ingriam* (f), *Estoniam* & *Curlandiam*, nec
 non Ducatus *Novogardensem*, *Pleschoviensem* atque
Kioviensem complexum fuisse, partim ex situ ac in-
 dole harum terrarum (g), partim etiam ex testi-
 moniis magni nominis Scriptorum (h) colligimus.
 Quamvis autem hæc fere fuerint regni Holmgar-
 dici pomœria, illis tamen constitutis negatum no-
 lumus, ea interdum, in Orientem præcipue, amplius
 patuisse. Præter has enim regiones Regib⁹ quibusdam
 Gardariciæ paruit *Wulgaria*, quam *JARISLAVUS*
 affini suo *OLAVO CRASSO*, Norwagiæ Principi,
 regendam concessit, dum factione civium paterno
 regno pulsus in Holmgardia delitescere cogebatur
 (i). Hæc autem terra, ut opinor, fuit regnum
Bulgarie ad flumen *Wolgam* situm; frequens quip-
 pe est tam apud alias gentes, quam imprimis in-
 ter *Moschovitas* commutatio litterarum *B* & *W* (k).

(a) Vid. *REITERFELSI Libr. cit. p. m. 257.* (b) *Petrus CLAUDI Filius in descriptione Norwagia, Holmgardiam veteris Careliæ partem tantum fuisse, Finlandiæque olim paruisse adferit, quam vero sententiam defendendam suo relinquimus Auctori.* (c) *Θυσουρέας* (nostris *Thussar* dictos) ἔθρον πολλὸν καὶ ἴδιον, ζῶντας ἀπὸ θήρης *Herod. p. m. 144,* in littoribus *Saimen* nec non reliquarum Careliæ & Savolaxiæ paludum olim habitasse autumat *RUDBECKIUS in Act. Tom. 1. p. m. 430.* (d) Hic lacus Russis hodie dicitur *Ladesko-Ozero,* estque lacuum Russiæ facile amplissimus, Circa hunc sedes suas Herodori ævo habuisse *Μελαγχολαίνας, ἄλλο ἔθρον καὶ ὁ Σκυθικὸν* opinatur *Rudbeck in Act. T. 1. p. 427.* (e) *KUENLANDIAM* seu *Terram feminarum* atque *Patriam Amazonum* ex Asia in Europam immigrantium in regionibus ad plagam Septentrionalem sitis esse quærendam, haud immerito contendunt periti antiquitatum æstimatorum. Colligi hoc potest cum ex *Paulo DIACONO in Historia de Rebus gestis Longobardorum Libr. I. Cap. 15,* ubi adfirmat, se ex quibusdam borealibus audivisse, *Amazonas,* gentem feminarum, usque hodie (vixit autem circa initium seculi IX) in intimis Germaniæ seu Svethiæ finibus existere; tum etiam ex *ADAMO BREMENSI, Seculi XI Scriptore, in Histor. Eccles. Regnorum Septentrionalium Libr. III. p. m. 37. atque libro de situ Dania &c. v. m. 59.* Hinc in vetustis monumentis occurrit non solum *Kuenland,* sed & *KUENA-HJERAD* seu *territorium feminarum* ita nuncupatum, quod a nullis habitatum præter viduas & virgines, confr. *Sagan om Kong ALF och hans hjeltar Cap. IV. p. m. 5.* Inter Septentrionis porro provincias vix ulla est, cui *Kuenlandia* nomen & situs magis conveniunt, quam hodiernæ *Cajania.* Agnovit hoc pridem *MESSENIUS in Scand. Illustr. Tom. XIII. p. m. 16;* ipsique adstipulantur multi Historici; Sententiam hanc egregie confirmat etymologia vocis

eis *Cajania*, orta a Fennico vocabulo *Cainu*, quod *verecundum* & *puadicum* significat, Hinc Ostrobotnia *Cainunma. Terä ra pudicorum*, & incolæ hujus provinciæ *Cainulaiset pudicid* a nonnullis Fennia populis etiamnum vocantur, Vid. *P. N. MATHESI Dissertationem de Ostrobotnia Upsalia 1734 habitam p. m. 4.* Deinceps nomen istud ab heroicis his viragibus, hastas, tela & equos magis, quam molles adolescentum amplexus curantibus ad sequentes colonos transmissum videtur. Extendebatur autem vetus *Kuenlandia* a *Mari albo* & ostiis *Dvinæ* fluminis, olim *Quena-fiod* dictæ vid. *Ruab. Atlantica T. I. p. m. 800*, usque ad *Curlandiam*. Hinc quoque *KUENI* & *Curlandi* in *Historiola de Norma Gestro p. m. 16.* pro vicinis habentur. (f) Hujus regionis incolæ sunt illi, quos *PTOLOMÆUS* *ΙΠΠΑΜΟΝΑΣ*; *TACITUS* *Ingevones*, atque *PLINIUS* *clarioris fama gentem Ingevonum* adpellat. Circa nomen *Ingria* breviter monemus, illud Gothicum esse, cum *Ingvemannie* vel *Inglingatandie* vocabulo, terram uberem ac exultam denotante, coincidens. (g) Marchionum *Svethicorum* potestas, cum non admodum magna fuerit, provinciis ita sitis a suis præficiantur supremis Regibus, ut pauci in illis invadentium hostium impetum vel eludere vel saltem aliquamdiu retardare possent. Per totum autem orientem terras commodius positas fiduciariis suis Principibus assignare non potuerunt Reges *Upsalienses*, quam *Holmgardiam*, utpote lacuum memoratorum insulas comprehendentem, adeoque furori *Barbarorum* fere imperviam. Hanc proinde respexisse videtur *Nob. OERNHJELMIUS*, cum in *Vita Ponti DE LAGARDIE p. m. 30.* de regno *Svecorum* loquitur, quod, tanquam murum, habitandi fors objecerit immanitati & crudelitati *Ruthenorum*. Confr. *Ejusdem Histor. Svec. Goth. Ecclesiast. Libr. IV. p. m. 584.* (h) Descriptioni huic album addit calculum *P. IUS DÜKMAN* in suis ad *Historiam Ecclesiasticam Annotationibus*

nibus p. m. 15. *Holmgart*, *Holmgart* är en Landstræft bakom Estland och Ingermanland, up emot Ladoga-Sjön och Peibus, derest staden *Aldrejoborg*, de Holmgardiske Konungars fordna residence varit, och det derunder hörande Land *Holmgarda-Land* kallat, dit som *HALFDAN* den Gamla reste, at siga *ALFRIO* Dotter *EIVINDA* Kongs or *Holmgardi*, det är, at äckta *Alfrio* Kong *Eivindas* Dotter från *Holmgård*. Huic pollicem premit Nob. *STRAHLENBERG* in libr. cit. p. m. 95. Die Estländer bemärcken unter *ULIMA* dasjenige Land, was ihnen in Osten lieget als *Pleskau*, *Peizur* und *Novogorod*. Et paucis interjectis: So ist das rechte *Ulimarugia* (oder kurtz gesprochen) *Uimerugien* zwischen den *Ladoga* und *Peibus-See*, und nicht in *Preussen* gewesen, wie *Joh. MAGNUS* und andere mit ihm vermeinen. Ab his Duumviris non multum recedunt *ADAMUS BREM.* in Libr. de Situ Dan. p. m. 59. *Rodericus TOLETANUS* de Rebus Hispanicis I: 12 atque *BJÖRNER* de Varegia p. m. 131; Hic quippe refert *Holmgardiam* versus occidentem lacubus, *Ladogensi* & *Onegensi*, ab oriente fluvio *Vaga*, qui se in *Dvinam* exonerat, ortumque trahit haud procul a *Bjalo-Ozero* & palude vel fluvio *Badogensi*, fuisse terminatam. Eleganter denique describitur *Holmgardiæ* amplitudo in *Schwedische Deduction*, quam nobis conservavit Auctor libri *Das veränderte Rusland* p. m. 341. Die Schwedische Fürsten haben damalen an ihren dieser Seite der Ost-See aufgerichteten Sitz noch beständig inne gehabt, und solches regiment in der alten Landes-Sprache unter dem Nahmen *Hollugorda-Ryke* eine lange zeit bekant gewesen, auch sich über *Estland*, *Ingermanland* und *Carelen* und noch weiter in *Russland* hinein ausgebreitet, dafs also diese Länder damahlen nur *Schweden* alleine unterworffen gewesen. (i) Vid. *STUR-LONIDIS* Tom. I. p. m. 745. vel, si vacet, *Chronicon Norwagicum* a *Jon. RUGMAN* editum p. m. 122. (k) Confr. Prefationem *HERBERSTEINII* ad libr. cit.

§. XXV.

Limitibus Holmgardiæ sic definitis, ad urbes e-
 jusdem nos conferimus, quas certe non mi-
 nus validas atque inclytas in hoc, quam in quo-
 cunque alio Septentrionis regno reperimus. Inter
 has autem civitates & vetustatis laude & rerum
 memorabilium celebritate primum sibi facile locum
 vindicat *ALDEJOBURGUM*, quod diversis olim in-
 signitum fuit nominibus. Antiquissima adpellatio
 videtur *Ladoga* (a), postmodum *Aldeigu* (b), &
 denique *Aldejoburgum* in nostris dicitur annalibus.
 Ab exteris Scriptoribus modo *Aldeicum* (c), modo
Altenburgum (d) & veteri Lingva Slayonica *Star-
 gard* non raro nominatur. Situm erat hoc oppi-
 dum juxta lacum Ladogam, & quidem haud pro-
 cul ab illo loco, ceu perquam verosimile est, ubi
 in fluvium Nevam tumidas undas exonerat modo
 memoratus lacus (e). Quo primum tempore, aut
 cujus Principis auspiciis sit exstructum, in maxi-
 ma illa, qua circa res, quæ primis post N. C. se-
 culis in Holmgardiâ contigerunt, hodie laboramus
 documentorum inopia, certi quid determinare non
 audemus. Forte vel ab *OTHINO II* vel etiam
 hujus filio *Sigur!amo* prima civitatis nostræ funda-
 menta sunt jacta. Quicquid sit, certissime com-
 pertum habemus, quod a Waregis duce *Rureco* ad
 has terras adpellentibus non fuerit fundata; siqui-
 dem ante illud tempus admodum floruit. *STUR-
 LOGI* enim ævo, qui circa medium seculi II
 vixit (f), sedem imperii in hac urbe sibi consti-
 tuerant

tuerant Reges Holmgardici (g). Proxime etiam ante *Hwitsærkeri* ætatem, *OSTENUS Sigurdi Ringi* filius, Norwagiæ Rex, mortua conjugē, quam impense dilexerat, dolorem, quem domi minuere non poterat, inter armorum strepitus in longinquis terris levaturus, *Miklagardiam* proficiscitur; indeque reversus *Aldejoburgum* navibus suis noctu divertit, quod confestim arctissima cingit obsidione, civibusque alto adhuc sopore oppressis, muros conscendit, partem illorum demolitur, atque post ancipitem pugnam urbem hanc in suam redigit potestatem (h). Ut *Rurecus* in Gardariciam accessit, cum alibi, tum inprimis *Aldejoburgi* commorari solebat (i). Nurus autem ejus *ALOGIA*, quæ diu imperii Holmgardici gubernacula tractavit, urbem hanc operibus & splendidis ædificiis auxit, auctamque ex suo nomine *Alogia-borg* vel *Aldejoburgum*, ceu nonnulli opinantur Scriptores (k), cognominandam curavit. Hoc porro oppidum Principibus Scandinavicis, cum vel propter internos motus atque civiles discordias, vel alias quascunque causas, haud facile detegendas, avita regna relinquere cogebantur, gratissimum atque tutissimum præbuit azylum. *SIGURDUS KARLSHUFWUD*, *Erics Bjodaskalles* filius, Norwagiæ Princeps, *Aldejoburgi* splendide habitus, atque tantæ apud Regem Holmgardiæ *WALDEMARUM I* dignationis fuit, ut non solum ingentibus feudis donaretur, sed etiam dirimendis litibus ad Regem devolutis præficeretur, quæsturamque reddituum ex universis regni

provin-

provinciis ejus fidei committeretur. Paucis: aucto-
 ritate & imperio proximus a Rege erat (l). Quid
 igitur mirum, si hujus Sororis *ASTRIDIS* filius, *OLAVUS TRYGGONIDES*, qui post varios casus in
 Estonia ab avunculo suo fuerat inventus, in aula
 Holmgardica pro generis sui ratione perquam li-
 beraliter sit educatus? Dignus omnino erat tantis
 beneficiis eximius hic Norwagiæ Princeps; sed
 valde iniqua fuerunt fata, quæ illius causa susti-
 nuit *Aldejoburgum*. Paulo enim post *ERICUS Haqui-
 ni* filius, Norwagiæ Jarlus, idemque acerrimus *Olavi*
 hostis, qui satis intelligebat, se sceptrum Nor-
 wagicum, quod nefariis occupaverat artibus, tran-
 quille non fore possessurum, nisi legitimum hunc
 imperii heredem ac itrenuum æmulum e medio
 sustulisset, per quinque admodum annos Holmgar-
 diam vastavit, nec prius furere destitit, quam *Alde-
 joburgum*, post gravissimam obsidionem expugnatum,
 funditus delevisset (m). Verum haud ita multo
 post ex tristi ruina & fumantibus adhuc favillis
 suscitata fuit hæc civitas, atque pristino nitore
 reddita. Etenim una cum adjacente provincia con-
 cedebatur *INGIERDI*, *Olavi Skottkonungii* filia; Prin-
 cipe hac a Sponso *JARISLAVO* dotem istam sibi
 præstolante (n). Aldejoburgi etiam securitatem &
 multa insuper beneficia consecutus est *OLAVUS*
CRASSUS, cum inimici mari & terra illum insecta-
 bantur (o). In hac denique urbe apud Avum Ma-
 ternum, *RAGNVALDUM Ulfsonium*, Jarlum Aldejo-
 burgensem, optimam educationem nactus est *INGE*,

Stenkilii filius, Svethiæ Princeps (p). Sequenti autem tempore, cum Sveci, mutuis defatigati odiis, consuetis antea in orientales has terras excursionibus vacare non possent, Aldejoburgi nomen in monumentis nostris sensim sensimque obsolevit. Novimus tamen, quod cum Tattari circa initium seculi XIII Holmgardiam catervatim invaderent, atque cædibus & rapinis omnia fœdarent loca, Aldejoburgum vehementer fuerit concussum; ex qua tamen calamitate adhuc emerfit. Postquam autem bellum inter Svethiæ Regem, *MAGNUM, Erici* filium, vulgo *Smek* cognominatum, atque Principem Novogardensem, *GEORGIUM DANIELO-WITZIUM*, circa An. 1348 esset conflatum, & Sveci in illo non satis prudenter & alacriter res suas agerent, sed per *Wodkayen*, partem Ingridiæ, quæ *Wodskipetin* postmodum adpellata fuit, dispalarentur, a Ruthenorum Principe tanto successu laceffebantur, ut quingenti illorum uno impetu fuerint trucidati, atque *Aldejoburgum*, quod Svecorum receperat præsidia, solo æquatam; ex quo cinere nobile hoc oppidum deinde caput suum nunquam extulit (q).

(a) Vid. *STRAHLENBERGI Libr. cit. p. m. 95 & 191.* item *REITENFELSI Libr. cit. p. m. 15.* (b) Confr. *HALFDANI Offenidæ Historiam Cap. II. & IV.* (c) Vid. *DIONYSII PERIEGETÆ Descript. Orbis v. 314 &c.* " Illic quoque *ALDESCI* & Panticapæ aquæ Riphæis in montibus separatim murmurant. Horum item juxta gurgites Glaciæ prope mare jucundo nitore lucens electum nascitur. (d) Confr. *HELMOLDI Chronicon Slavorum p. m. 33.* Hoc autem oppidum non est confundendum cum alio *Alteburgo* seu

Palca-

Paleopyrge in Misnia. (e) Vid. Joh. HELSINGII *dissert. de Originibus prisca gentis Varegorum* p. m. 66. (f) Vid. BJÖRNERI *Descriptionem Gothunheimie* p. m. 77, aliosque Antiquarios. (g) Vid. *cit. Sturlogi Histor. p. m. 66.* (h) Confr. *Halfaani Ostendit Histor. Cap. cit.* (i) Vid. DURET *dans son Tresor des langues de cet Univers* p. m. 864. (k) Vid. DÜKMANNI *Annot ad Histor. Eccl. p. m. 135.* Magis tamen verisimilem putamus illorum sententiam, qui existimant urbem hanc ab adjacente lacu *Ladoga* nomen accepisse. Est enim, nisi admodum fallimur, *Ladoga* ille Lacus, qui in *Edda* inter maria relatus, *ALDA* dicitur; quo posito, *Aldejoburgum* denotat oppidum lacui *Alde* vel *Ladoga* vicinum. Vid. RUDBECKII *Atl. Tom. I. p. m. 660.* (l) Vid. ODDE MÜNCKS *Histor. p. m. 16 & 17.* (m) Vid. STURL. *T. I. p. m. 318.* (n) Confr. STURL. *T. I. p. m. 516.* (o) Vid. STURL. *T. I. p. m. 733.* (p) Vid. Nob. DALINI *Historia Sveconae Tom. II. p. m. 23.* (q) Vid. Nob. DALINI *Tom. cit. p. m. 491.*

§. XXVI.

IN rerum perquam diversarum consideratione occupatos Aldejoburgi palatia diu tenuerunt; ut alio iter nostrum nunc dirigamus, peregrinationis susceptæ ratio postulat. *HOLMGARDIAM* proinde, hodierna dialecto *CHOLMCGOROD* dictam, urbem post Aldejoburgum in antiquis monumentis maxime insignem, nos convertimus. Hæc ad littora Maris albi, ubi flumen *Dvina* in subiectum mare sese præcipitat, & quidem non longe a Fano S. Archangeli sita est, cum quo a nonnullis, licet perperam, confunditur. Spissam caliginem, quæ originem hujus civitatis involvit, nec alii dissipare

tentarunt, nec ipsi, quantam demum cunque impendimus curam, dispellere potuimus. In vetustissimis nostris annalibus non tenuem & angustam, ut pleræque aliæ urbes, sed celebrem & amplam sese ubique conspiciendam præbet; certissimo indicio, illam præcipua Holmgardiæ oppida ætate, si non superet, saltem æquiparare. *Holmgardiam* metropolin suam constituerunt Holmgardici Reges (a), inprimis postquam habitationem *Aldejoburgi* minus commodam & tutam reddiderant Principes, per orientis maria piraticam quotannis exercentes. Illustribus porro Viris, instabilis fortunæ tempestatibus jactatis, gratissimum præbuit hospitium *Holmgardiæ*; a quibus etiam splendorem & famam est mutuata. In hac enim educatus fuit *Olavi Crassi* filius, *MAGNUS BONUS* adpellatus, interea dum Pater regnum Norwagiæ in suam redigere potestatem conabatur. Immo, cum Norwagi, ad meliorem reducti frugem, occasionem tandem arripuissent, jugum servitutis, quod *SPENO*, Daniæ Regis *Hordacanti* frater, injusto modo ipsis imposuerat, excutiendi, Norwagici Duces, *EINARUS TAMBA-SCELFURUS* atque *KALFURUS Arnonis* filius, *Holmgardiam* sunt profecti, ut principem hunc domum revocarent (b); qui etiam horum sollicitationibus motus, atque Gardaricianis stipatus copiis, *Holmgardiam* relinquens, paternum recuperavit imperium. (c). Post hujus discessum in memorata urbe benigne adeo fuit exceptus *HARALDUS HÅRD-RÅDE*, minimus natus filiorum *SIGURDI STR*, ut

Marchio

Marchio Holmgardicus constitueretur (*d*). Quæ porro, sive lata, sive sinistra fata diversis temporibus subierit hoc oppidum in alto Historicorum silentio rite exponere, arduum nimis foret opus. Attamen cum bellicosissimi Principes *Bjarmiam* (*e*) ceterasquæ Holmgardiæ adjacentes regiones classibus sæpius petierint, de mitiori aut tranquilliori sorte sibi vix gratulari potuit, quam *Aldejoburgum*. Nec dubitamus, quin in horrenda rerum omnium per Holmgardiam conversione, Tattaris irrupentibus facta, urbs hæc, gelidis licet Trionibus subjecta, communem senserit calamitatem; ceteris autem civitatibus in suo pulvere jacentibus, præfractas nostra haud ita multo post extulit cristas, subita incrementa promoventibus commerciis. Notandum scilicet est, quod ob commodum situm atque mercium, inprimis pellium pretiosarum abundantiam densæ exterorum classes portum *Holmgardie* quotannis intrare siveverint (*f*); his autem alio se convertentibus, decrementa hujus oppidi haud lento pede sunt insecuta (*g*). Ab hac porro urbe nomen accepisse videtur tota circumjacens provincia; quam enim nonnulli Geographi *Dvinensem*, licet minus recte, adpellitant, Rutheni *Cholmogorodensem* seu *Holmgardensem* regionem nuncupant (*h*). Recentem denique urbis Holmgardiæ statum exponere ad nos, antiqua tantum nunc curantes, non attinet.

(*a*) Vid. *Historiam Vitkinensium* p. m. 114. (*b*) Confr. STURL. Tom. I. p. m. 829. (*c*) Vid. STURL. Tom. II. in

Vita Magni Boni passim. (d) Vid. STURLON. T. II. p. m. 74. (e) *Bjarmiam* seu *Bjarmanlandiam* in his oris fuisse, multis argumentis dudum ostenderunt alii. Nomen hoc descendit a Gothicis vocabulis *Bjarg* monte, *Ma* seu *Mer* palude & *Land* terra, adeoque *Bjarmanlandia* denotat regionem excelsis montibus & aquarum collectionibus frequentem; quæ derivatio adprime convenit cum descriptione *Bjarmia* ab OLAVO MAGNO tradita. (f) Confr. CLEMENTIS ADAEMI *Libr. de Anglorum Navigatione ad Moschovitas* p. m. 151, & REUTENFELSI *Libr. cit.* p. m. 274, Cholmogorod, inquit, non agrorum cultu, sed piscium abundantia & mercatorum commantium frequentia censetur (g). Indolem urbis hujus, qualis scilicet circa initium superioris seculi fuit, sic describit Petr. PETREJUS in *Chronici Moschovitici Libr. I.* p. m. 51: Cholmogorod är en temmelig stor Stad och Slott, doch intet synnerligen fast; det är måst förfallit &c. (b) Vid. STRAHLENBERGI *Libr. cit.* p. m. 192, cui addatur Paul. JOVIUS *Libr. cit.* p. m. 151.

§. XXVII.

Sive ætatem sive opulentiam spectemus, modo memoratis civitatibus parum cedit *KIOVIA*, quam a Principe quodam Ruthenorum *KIEW* dicto circa An. C. 492 (a), vel, ut aliis placet, An. 800 (b) exstructam atque cognominatam fuisse quidam arbitrantur. Enimvero longe adeo ante hæc tempora existit, ut OTHINI II. etiam ævo floruisse videatur (c). Hanc a memorato Principe instauratam sequentes Holmgardici Reges sua præsentia & commemoratione illustrarunt; & postquam ipsi provincias inter filios suos distribuere cœperant, major natu
plerum-

plerumque *Kioiviam* obtinuit. Principes hujus civitatis a *Varegis* orti atque Regibus Upsaliensibus fiduciario jure subjecti perhibentur: quibus vero per Europam arma sua circumferentibus, illi oblatam sibi occasionem arripuerunt, Svecorum imperio sese subducendi. Quamobrem etiam *Rurecus*, ut in Holmgardia res constituerat, *Kioiviam* advolat, atque urbem ferocem & opibus elatam ad officium redire armis compellit. Dicitur autem hæc urbs modo *CHIVE* (d), modo iterum *CHUE* (e) seu *Chuotse*; quæ posteriora nomina Ostiakorum lingua denotant *celebrem* quandam *sedem* (f). Urbem hanc magnificam & plane regiam olim fuisse, ipsæ civitatis ruinæ & monumenta, quæ in ruderibus cernuntur, luculenter declarant. Profecto vel solas Cryptas Kiovienses, Dædalicum illud opus, non satis admirari possunt, qui hanc adeunt urbem. In his notari præcipue meretur mons cavernis ingentibus, ab arte ne, an vero a natura elaboratis dubium, inclytus, in quo *S. Helena* seu *Alogia*, *B. Joannis Monachi*, aliorumque virorum illustrium cadavera integra, & quasi adhuc spirantia videntur (g).

(a) Vid. *STRAHLENBERGI Libr. cit. p. m. 172.* (b) Vid. *GOMERUM* citatum *REUTENFELSIO Libr. norin. p. m. 17.* (c) Ætas hujus urbis quodammodo colligi potest ex templo *S. Basilii*, in quo cernuntur inscriptiones quadam Græcæ, ante 1500 annos marmori insculptæ, sed nunc vetustate tantum non plane abrasæ. (d) Vid. *ADAMI BREM. Histor. Eccl. Libr. II. Cap. XIII. p. m. 19*: Rusziæ metropolis

polis est civitas *CHIVE*, æmula sceptri Constantinopolitani, amplissimum decus Græciæ i. e. Holmgardiæ. (e) Confr. *Incerti Auctoris Chron. Sclav. Cap. II.*, Chunigardiæ metropolis est *CHUE* i. e. *Coge*, nescitur a quibus Doctoribus sit conversa. (f) Hinc locus, in quo Usbekenſis Princeps castra metiri & aliquamdiu commorari solet, *Chive* adpellatur, confr. *Das veränderte Rußland p. m. 16.* (g) De his copiose differit *Joh. HERBINIUS* in libro de *Religiosis Cryptis Kioviensibus.*

§. XXVIII.

Injuriis temporum ac crebris barbarorum insultibus ita restitit *NOVOGARDIA*, celebris Holmgardiæ civitas, ut inter crepitantes undique calamitates splendorem & potentiam auxerit potius, quam amiserit. Ætatem & originem ejus si quis quærat, statim fatemur, eandem, licet incognitam, *Rureci* tamen tempora aliquot seculis antecedere. Annales enim seculi VI loquuntur de *NOVA URBE* quadam, intra Holmgardiæ pomœria sita (a); qua proinde *Novogardiam*, nisi fallimur, indigitant. Nomen civitatis plane est Gothicum (*NYGÅRD*), quamvis ex genio lingvæ Ruthenicæ paulisper fuerit mutatum. Nec mirum, hunc esse nominis ortum; ipsi enim profitentur Moschovitæ, primos urbis hujus incolas ex Væregia venisse (b). Præterea notandum est, quod *Novogardia* primariorum Holmgardiæ Ducum regia diutissime fuerit, maximamque inter ceteras urbes habuerit dignitatem propter incredibilem ædificiorum numerum, latissimi & piscibus abundantis lacus Ilmen oportunitatem

tatem, & denique ob vetustissimi templi celebritatem, quod a Regina SOPHIA, æmulatione imperatorum Byzantinorum exstructum, atque Christo Salvatore dicatum fuit (c). Quid? Quod cives ejus tantæ olim fuerint potentiæ & auctoritatis, ut ad ipsorum decreta reliquæ fere omnes Holmgardiæ civitates sese componerent, Principesque, qui toti præessent imperio, ex arbitrio suo sæpe constituerent; arroganter proinde prædicantes: Quis contra DEum & Magnam Novogardiam. Inter Hanseaticas civitates haud ultimum nostra obtinuit locum. Ad hoc enim emporium plurimæ gentes tam ex Germania, quam ex Svethia per aliquot secula usque ad An. 1477 confluere siveverunt (d); post quod vero tempus Sveci tantum & Lubecenses liberam in illa mercandi facultatem retinuerunt (e). Ex hac denique urbe multi illustres Viri prodierunt, quorum eximiis meritis sicut salutem & florem debent Holmgardi, ita debito honore a nobis postmodum erunt nominandi.

(a) JORNANDES *libr. cit. p. m. 613 & 635.* (b) Vid. HELDENSTENI *libr. cit. p. m. 332.* (c) Confr. PAUL. JOVI *libr. cit. p. m. 125.* (d) Vid. *Memoires sur le commerce des Hollandois An. 1718.* (e) Vid. REUTENFELSI *libr. cit. p. m. 261.*

§. XXIX.

PRæter amplissimas illas Holmgardiæ civitates, quarum fata in antecedentibus paragraphis breviter exposuimus, supersunt adhuc aliæ non minus antiquæ, sed quarum memoria nunc ita est obsoleta, ut nihil fere illarum ad nostra tempora transmiserit fortunæ varietas, præter sola nomina,

F eademque

eademque valde mutata. Inter has, si ætatem spectemus, eminet *ROTULA*, quæ, modo annalium nostrorum fides in hoc puncto sibi constat, diu ante N. G. ita floruit, ut Reges illius cum Sveonibus bella subinde gesserint (a). Situm fuisse hoc oppidum in australibus Holmgardiæ provinciis tanto minus est dubitandum, quod in Livonia sit terrarum quidam tractus, *Rotalia* quondam adpellatus, qui urbem quoque cognominem habuit (b). Immo computatis circumstantiis hæc *Rotula* eadem esse videtur cum illa *Rotala*, quam una cum *Peltisca*, *Audumoque*, ductu & auspicio Regis *FROTHONIS*, diripuerunt Dani (c), & Tattari tandem solo æquarunt. Fuit etiam *KIÆNUGARDIA* oppidum Holmgardiæ haud ignobile; suis quippe olim splendidum regulis (d). Quoniam *Kjæmgardiæ* nomen a *Kuengardiæ* parum differt, faciles credimus, hac adpellatione veterem urbem *Cajeniam* indigitari (e). An ad hanc quoque civitatem pertinuerit firmissimum illud Castellum, quod in Syethia Frigida haud procul a Mari Kyrialandiæ situm fuisse annales nostri perhibent (f), & quidem in loco, ubi flumen insignis amplitudinis & rapiditatis in mare tumidas undas evomit, definire non audemus. Conveniunt quidem inter se propugnaculi hujus & *Cajanie*, ad impetuosissimum flumen *Koiwukoski* positæ, situs; sed idem in multas quoque alias septentrionis urbes pari jure quadrat. Edoceamur præterea, plura olim aggeribus & muris cincta oppida prope castellum modo dictum fuisse (g); quorum tamen nec nomina, nedum fata expiscari potuimus.

In

In orientali autem Holmgardiæ parte reperimus *ALFSBURGUM*, oppidum egregie munitum, quod suis olim gavifum fuit Principibus. Expugnatio *Aldejoburgi* ab *OSTENO Sigurdi* filio facta, *Alfsburgum* una involvit calamitate (b). Ab hoc autem diversa videtur Gardariciæ civitas, *ALFHEM* dicta, quæ a Tattaris Holmgardiam populantibus, funditus fuit everfa. Mentionem denique faciunt Historiæ antiquæ propugnaculorum a Regibus Svethiæ in Holmgardia pridem exstructorum. Inprimis celebrantur munimenta, quæ ex cespite & faxis conficienda curavit *ERICUS Emundi* Filius, vulgo *Wäderhatt* dictus (i); ad quæ tamen nec *Aldejoburgum*, nec cetera modo memorata Holmgardiæ oppida esse referenda, firmiter contendimus, cum hæc longe majorem sapiant ætatem, quam quæ temporibus Laudati Regis conveniat. In parœcia *Sordawalla*, uti accepi, ad lacum *Ladogam* conspicitur quidem adhuc exiguum munimentum, sed temporis injuria fere collapsum, atque inter parœcias *Sordawallam* & *Jakimwaram* in excelso monte pagi *Otzois* majus quoddam propugnaculum reperitur. Utrumque autem horum recentius opus esse videtur, saltem istud non attingit ævum, quo vixit modo memoratus Svethiæ Princeps. Aggeres proinde *Emundssonii* ita dudum corruisse existimamus, ut ne vola quidem aut vestigium illorum amplius supersit. Sed molesto itinere fessi vela tractationis paulisper contrahimus; brevi tamen, secundis utinam ventis, iterum explicanda.

(a) Vid. *Descriptionem regni Moschovitici Noribergæ An.*

1687 editam. (b) Vid. *Thoms HJÆRNE Descriptionem Livoniae Ms. cit. a Nob. STRAHLENBERG in libr. nomin. p. m. 192.* (c) Vid. *MESSENI Scand. Ill. Tom. I. p. m. 30.* Nominanda denique, vel potius ideo non reticenda est *ROTALA*, quod Syeci tempore *JOHANNIS, Sverckeri filii*, prope hanc ab Holmgardis victi fuerint, Vid. *DALINI Histor. cit. Tom. II. p. m. 181.* (d) Vid. *GOTHRICI & ROLFI Histor. Cap. IV. p. m. 26;* atque *Cel. VERELIUM in Notis ad eandem Histor. p. m. 31.* (e) *Cel. BJÖRNER de Varegis p. m. 118 Kianugardiam* eandem plane esse cum hodierna *Kymenegardia* autumat; a quo tamen modeste dissentimus, præsertim cum aliud svadeant & borealis oppidi situs & convenientia nominum *Kianugardia & Kuengardia.* (f) Vid. *Halfdani Ostenidis Histor. p. m. 32 & 35.* (g) Vid. *cit. Halfdani Histor. p. m. 56.* (h) Vid. *Halfdani cit. Hist. p. m. 13.* (i) Confr. *STURL, T. I. p. m. 484.*

FRATER DILECTISSIME.

Cum, Frater dilectissime, litteris Ill. Nonarum Aprilis, ad me, Fratrem Tuum natu minorem & unicum, Borgoræ jam studiorum causa diverfantem, datis, inter alia familiariter & amice scripta, significasti, Te, quem desiderium sciendi sacris licet initiatum, deuo Aboam duxisse novimus, jam in eo esse, ut tela in arcem Præclarissimi Præsidis Tui immissa retundendo, specimen ederes publicum, regiaque, qua ad Parnassum panditur aditus, te committeres via. Cognitis hæc novis, eo equidem majori perfundebar lætitia, quo archiori Summum Numen nos esse voluit conjunctos sanguinis vinculo; quoque certius mihi constat, Te, Frater optime, omnia, quæ Frater Fratris debet, erga me, sincero ductum amore, ex alle explevisse officia. Quæ autem præterea hac occasione mearum esse partium sensi, tenuitas virum solis omnino votis absolvere jubet. Horum summa erit, velis Summus Benignissimusque DEUS & his & aliis honestissimis coaminibus Tuis clementissime adesse, faustumque & felicem illis largiri succellum, ut in sanctissimi sui nominis vergant gloriam, Ecclesie Christi, cujus ministerio Te consecrasti, cominodum, Parentumque nostrorum, carissimorum atque cognatorum gaudium. Hæc ex intimo pectore gratulabundus misit Fratri suo dilectissimo

Borgoræ, XVIII. Calend. Maji

MDCCLIX.

ARCEN LIMATIUS, filius.